

اسلام‌الرحیم

جهانی شدن و ارزش‌های انقلاب اسلامی

مؤلف:

فرزانه نظام آبادی

عنوان:

جهانی شدن و ارزشهای انقلاب اسلامی

مؤلف: فرزانه نظام آبادی

ناشر: سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۵-۱۴۹۷-۸

نشانی: میدان انقلاب. خیابان انقلاب. خیابان دانشگاه. پلاک ۱۲۶.

تلفن: ۰۲۱۶۱۲۶

سنجش و دانش

www.sanjesh.ir

sanjeshodanesh@iran.ir

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-05-1497-8

«کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد»»

www.ketab.ir

پیشگفتار

در ابتدا به قسمتی از فرمایشات امام خمینی (ره) اشاره می شود:

«... اینک که به توفیق و تأیید خداوند، جمهوری اسلامی با دست توانای ملت متعهد پایه ریزی شده، و آنچه در این حکومت اسلامی مطرح است اسلام و احکام مترقی آن است، بر ملت عظیم الشان ایران است که در تحقق محتوای آن به جمیع ابعاد و حفظ و حراست آن بکوشند، که حفظ اسلام در رأس تمام واجبات است...»

۱»

و یا در جای دیگر فرمود:

«... به ملت عزیز ایران توصیه می کنم که نعمتی که با جهاد عظیم خودتان و خون جوانان برومندان بدست آوردید، همچون ریزش آبی از آسمان است که در راه آن به دست نیامده است. این نعمت عظیم الهی و الهی است که خداوندی است کوشش کنید و از مشکلاتی که در این صراط مستقیم پیش می آید نهراسید که ان شاء الله بر سر کمه و یثیت اقدامکم و در مشکلات جمهوری اسلامی با جان و دل شریک و در رفع آنها کوشا باشید و دولت و مجلس را از خود بدانید و چون محبوی، گرامی از آن نگهداری کنید...»^۲

در راستای این فرمایشات در جهت حفظ و حراست از آرمانها و ارزشهای انقلابی که یکی از اهداف نظام جمهوری اسلامی نیز می باشد بر آن شدم تا وظیفه تعهد خود را نسبت به این انقلاب و جامعه انجام دهم. اثر حاضر حاصل تحقیقی است که از اواخر سال ۱۳۸۶ آغاز شد و تا اواخر سال ۱۳۸۸ ادامه یافت. آنچه محقق را به انجام این تحقیق واداشت، نبود توافق نظر و وجود اختلافات بعضاً فاحش در نزد صاحب نظران و پژوهشهای انجام گرفته در باره پدیده جهانی شدن بود. بر این اساس به دنبال تحقیق مزبور علاوه بر هدف اصلی که در بالا اشاره شد، دو هدف دیگر را تعقیب نموده است:

نخست تدوین مجموعه منسجمی از مفاهیم جهانی شدن، ارزشها، نگرش و نظریات ها مرتبط به آنها، ابعاد، پیامدها و... و عملیاتی کردن مفاهیم اصلی و دوم بررسی تغییرات در نظام ارزشی جامعه ایران بعد از انقلاب و به دنبال آن تغییر نگرش و ارتباط بین جهانی شدن و نگرش ارزشهای انقلابی جوانان (دانش آموزان دبیرستان).

در مورد مفهوم جهانی شدن اتفاق چندانی وجود ندارد و تعابیر و برداشت های متفاوتی از آن ارائه می شود. بدین ترتیب که بسیاری از متفکرین این اصطلاح را یکی از واژه های مبهم تلقی می کنند. بنابراین می توان اذعان داشت که کتاب حاضر یکی از مهم ترین بحث های دوره ی معاصر یعنی جهانی شدن به طور عام

۱- روح الامری، خمینی، صحیفه نور، (تهران: سازمان مدارك فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۶۱)، جلد ۲۱، (۶۸/۳/۱۵)، ص ۱۷۶

۲- همان، ص ۱۸۱

با تأکید بر جهانی شدن فرهنگ را مورد کنکاش و بررسی قرار می دهد و البته در این زمینه ارزشهای انقلاب اسلامی و ارتباط آن را با این پدیده ی فراگیر و اجتناب ناپذیر هدف پژوهش حاضر در نظر گرفته شده است. در راستای هدف فوق الذکر در فصل اول این کتاب به توضیح مفهوم جهانی شدن و تاریخچه، مراحل، مشخصات و ابزارها و عوامل مؤثر در پیدایش این پدیده و نظریه های مختلف و اختلافات آنها و مفهوم نگرش و مطالبی در زمینه اجزاء و ویژگی ها و عوامل مؤثر بر شکل گیری و چگونگی تغییرات آن پرداخته شده است.

در فصل دوم نیز مباحثی از جمله مبانی و ارزشهای انقلاب اسلامی و فرایند پرشتاب جهانی شدن و البته تأکید بر جهانی شدن فرهنگ برگرفته از فرهنگ غرب و اشاعه ی آن از طریق ابزارهای نوین ارتباطاتی و ایجاد چالش ها، ارائه راهکارها مورد بررسی قرار گرفته است.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۱۱	فصل اول
۱۱	بحث نظری
۱۲	مقدمه
۱۷	رویکردهای عمده در شناخت جهانی شدن
۱۷	رویکرد -جینیت گرا- ف آیندی
۱۸	رویکرد ایدئولوژیکی - پروژه ای
۲۰	رویکرد انتقادی به جهانی شدن
۲۳	رویکرد جامع نگر (رویکرد معیار)
۲۴	تاریخچه جهانی شدن
۲۷	ابعاد جهانی شدن
۳۳	مراحل جهانی شدن
۳۵	عوامل موثر در پیدایش و تکوین جهانی شدن
۴۰	مشخصات اساسی جهانی شدن
۴۶	نظریه های جهانی شدن
۷۱	نظریه های جهانی شدن فرهنگ
۸۱	پیامدهای جهانی شدن با تأکید بیشتر بر پیامدهای فرهنگی
۹۶	اختلافات موافقین و مخالفین جهانی شدن
۱۰۶	جهانی شدن ؛ فرصت یا تهدید
۱۱۲	ابزارهای جهانی شدن
۱۱۲	اینترنت

۱۱۴.....	تهدیدات اینترنت
۱۱۶.....	اینترنت در ایران
۱۱۷.....	ماهواره
۱۱۸.....	گسترش جهانی تکنولوژی ماهواره
۱۲۰.....	ماهواره در ایران
۱۲۶.....	تفاوت بین نگرش و واقعیت
۱۲۶.....	تفاوت بین نگرش و ارزش
۱۲۶.....	تفاوت بین نگرش و باور
۱۲۷.....	تفاوت بین نگرش و علاقه
۱۲۷.....	اهمیت نگرش
۱۲۸.....	اجزای نگرش و مشخصات آن
۱۲۹.....	مشخصات اجزای تشکیل دهنده نگرش
۱۲۹.....	والانس یا شدت و جهت
۱۲۹.....	درجه پیچیدگی (تکثر)
۱۳۰.....	ویژگی های نگرش
۱۳۰.....	عوامل مؤثر در شکل گیری نگرش
۱۳۳.....	تغییر نگرش و الگوی مربوط به آن
۱۳۶.....	الگوی مربوط به تغییر نگرش
۱۴۳.....	نظریه ناهماهنگی شناختی:
۱۴۷.....	نظریه های نگرش
۱۵۲.....	اندازه گیری و سنجش نگرش
۱۵۳.....	جمع بندی

۱۵۴	فصل دوم.....
۱۵۴	جهانی شدن و نگرش به ارزشهای انقلاب اسلامی ایران.....
۱۵۵	مقدمه.....
۱۶۶	ظهور انسان های با تابعیت بین المللی.....
۱۶۶	رواج فرهنگ جهانی (و غربی) در ایران.....
۱۶۷	تغییر هویت نزد جوانان.....
۱۶۷	افزایش نابرابری ها و طبقاتی شدن بیشتر.....
۱۹۲	وسعت دادن به مخاطبان انقلاب اسلامی.....
۱۹۳	تنوع بخشیدن به حامیان انقلاب اسلامی.....
۱۹۵	باز اندیشی در هویت دینی - اسلامی.....
۱۹۶	جمع بندی.....
۱۹۸	فصل سوم.....
۱۹۸	تجزیه و تحلیل داده ها و نتایج آن ها.....
۱۹۹	مقدمه :.....
۱۹۹	آمار توصیفی مربوط به سوالات جمعیت شناختی و داده های آماری.....
۲۱۹	آمار استنباطی مربوط به نتایج و یافته های حاصل از فرضیات تحقیق.....
۲۳۳	فهرست منابع :.....

انقلاب اسلامی ایران به عنوان یک انقلاب اجتماعی ارزشهای جدیدی را جایگزین ارزشهای پیشین ساخت. ارزش‌هایی مبتنی بر اسلام که بر جای ارزشهای غربگرایانه و ایران باستانی رژیم پیشین نشستند. تداوم هر انقلاب در گرو استمرار ارزشهایی است که انقلاب بنیان نهاده است. در صورت نبود موانع یا عوامل مداخله گر، این ارزشها از طریق فرایند جامعه پذیری از نسلی به نسل دیگر انتقال می یابند. طبیعی است که هر نظامی پس از استقرار و پایان یافتن شرایط انقلابی مایل است این ارزشها ادامه یابند و نسبت بدانها حساسیت و اهتمام دارد. نظام جمهوری اسلامی نیز از این حیث مستثنی نیست.

عوامل مختلف - اعم از داخلی و خارجی - می توانند این ارزشها را تحت تأثیر قرار دهند. از جمله این عوامل جهانی شدن و گرفتن در معرض تأثیرات فرهنگ جهانی (یا به عبارتی غربی) است. جوانان که از یک سو در فرایند شکل گیری هویت و شخصیت هستند و از سوی دیگر امکان و انگیزه بیشتری برای ارتباط با رسانه‌های جهانی دارند، بیش از سایر گروهها ممکن است از فرهنگ جهانی تأثیر پذیرند. در این پژوهش برآنیم تا این تأثیر را در مورد دانش آموزان دختر دبیرستانی تهرانی مورد بررسی قرار دهیم.

پژوهشهای پیشین وجود تغییرات ارزشی را مورد تأیید قرار می دهند. در تحقیق صورت گرفته توسط رفیع پور با استناد به یک نظرسنجی که در سال ۱۳۷۱ و با جامعه آماری ۳۱۴ نفره انجام گرفته، تغییر ارزشی در جامعه در قالب سؤالاتی با محوریت دین، حجاب، پول نشان داده شده است.^۱

نتایج این نظرسنجی حاکی از آن است که در سال ۱۳۶۰ اعتقاد مردم به دین زیاد و رعایت نکردن حجاب از نظر آنها عیب بوده و مردم برای نهادهای انقلابی مانند سپاه ارزش قائل بودند ولی در سال ۱۳۷۶ اعتقاد مردم به دین کم و علاقه آنها به روحانیت ۳۱/۸ درصد و ارزش قائل شدن برای نهاد انقلابی سپاه در سال ۱۳۷۵ رقمی معادل ۲۲/۱ درصد شده است. نتیجه نظرسنجی فوق نشان می دهد که همراه با کاهش رجحان ارزشهای معنوی پیش گفته گویه ارزشی پولی به سمت بالا میل کرده است.

یکی دیگر از شواهد تجربی، مجموعه پیمایش‌هایی با عنوان ارزشها و نگرشهای ایرانیان است که در سالهای ۱۳۷۹ و ۱۳۸۲ توسط دفتر طرح‌های ملی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام گرفته است. براساس این پیمایش‌ها نمی توان تردید کرد که برخی باورها و الگوهای رفتاری جوانان تغییر کرده است. برخی نتایج این تحقیقات عبارتند از:

۱. گروه سنی ۲۰ تا ۲۹ و ۳۰ تا ۴۹ سال کمتر از همه رضایت اجتماعی و سیاسی دارند.
۲. گروه سنی نوجوان بیش از همه به فضائل اخلاقی جامعه بدبین هستند.
۳. گروه سنی جوان، بیش از همه بر این باورند که دین داری فقط به قلب پاک است.
۴. گروه سنی جوان، جامعه گذشته را بیشتر مذهبی می دانند.
۵. با کاهش سن، میزان تقید به امور دینی کاهش پیدا می کند.